

Politik Bilim

Üniversitelerin Ülke Coğrafyasına Dağılımı...

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

**Bir ülkenin geleceğini görmek mi istiyorsunuz?
Önce eğitim-öğretim sistemine, özellikle de üniversitelerine bakın...**

28 Mart 2013 günü YÖK'ün sitesinden Türkiye'de üniversite sayısının kaçta çıktığına baktım. Baktığım günü özellikle kaydediyorum. Çünkü bu sayı gün farkıyla mübalağa artmış olabilir. Toplam üniversite sayımız 169'a çıkmış. Bunlardan 103'ü devlet üniversitesi; kalan 66'sı da vakıf üniversitesiymiş...

50'li yıllara kadar olan dönemde iki üniversite kentimiz vardı: İstanbul ve Ankara... 50'li yıllarda bu iki kente İzmir ve Erzurum eklendi... O zamanlar üniversite büyük kentte kurulurdu. Erzurum istisnadır. Kuruluşu, Atatürk'ün 1 Kasım 1937'de TBMM'nin yasama yılını açış konuşmasında '*Doğu Anadolu'da büyük bir üniversite kurmanın gereğini ifade etmesi*'ne dayanır. Konunun yeniden gündeme gelmesi 50'li yıllardadır. 1954'te Amerikalılar da bu üniversitenin kuruluşu için devrededir. Diyeceğim, o zamanlar kural üniversiteyi büyük kentte kurmaktı. "*İstisna kaideyi bozmaz...*"

Üniversite için büyük kentlerin seçimi doğaldı. Çünkü üniversite, gençlerin yalnızca bilgisini değil görgüsünü de artırmak içindir. Büyük kentte bilimle birlikte sanat da vardır. Küçük kentten büyük kente gelen gencin soluyacağı hava daha bir özgürdür. Küçük kent, istisnalar dışında, ne de olsa daha tutucudur. 1940'lı yılların ikinci yarısına gelinceye dek, Cumhuriyet'in eğitim-öğretim ufku egemen olan çizgi Tevfik Fikret - Mustafa Kemal Atatürk - Hasan Âli Yücel çizgisidir: "*Fikri hür, irfanı hür, vicdanı hür nesiller*" yetiştirmek... Üniversiteyi büyük kentte kurmak da bu çizgiye uygundur.

60'lı yıllar ve sonrasında, üniversiteyi ülke coğrafyasına yaymak düşüncesi güç kazandı; ama bu açılım, daha çok, merkezî konumdaki kentlerde kurulan 'bölge üniversiteleri' denebilecek üniversiteler ile oldu. Bu üniversiteler, büyük kent üniversitelerinin ışığını bütün bir Türkiye coğrafyasına yaymanın, yerel yetenek birikimlerini üniversitenin bilimsel ve teknolojik katkılarıyla harekete geçirmenin bir aracı olarak görüldüğü ve bu niteliklerini korudukları sürece, bu satırların yazarı da bölgesel üniversite olgusuna hep olumlu gözle bakmaya çalıştı ve bunu da bu köşede dile getirdi.

Gerçekten de bu yayılma sürecinde Eskişehir'deki Anadolu Üniversitesi gibi, üniversiteyle yöre halkının kültürel açıdan karşılıklı olarak birbirlerini dokuyup yükselttikleri mükemmel örnekler de ortaya çıktı. Diğer kentlerde de daha çok çevre kentlerden gelen gençlerin ve elbette akademisyenlerin katkılarıyla o kentlerdeki toplumsal yaşamda ileriye dönük değişiklikler olduğu ya da kent yaşamını zenginleştiren farklı renklerin ortaya çıktığı görüldü.

Ama 2002 Kasım'ından bu yana, devlet üniversitelerinin Türkiye coğrafyasına yayılmasında ve bu yayılmayla birlikte **kent üniversitelerinin** sayısında tam bir patlama yaşandığına tanık oluyoruz. Nerdeyse her kentte en az bir üniversite kurulmuş durumda... 103 devlet üniversitesinden 18'i üç büyük kentte (İstanbul'da 9, Ankara'da 5, İzmir'de 4)... Bu sayıya Bursa'daki 2, Adana'daki 2, Kocaeli'ndeki 2, Gaziantep'teki 1, Konya'daki 2 (biri yeni kurulan Necmettin Erbakan Üniversitesi), Antalya'daki 1, Kayseri'deki 2 (biri yeni kurulan Abdullah Gül Üniversitesi), Diyarbakır'daki 1, Mersin'deki 1 ve Eskişehir'deki 2 üniversiteyi ekleyin; etti 34... Kalan 69 devlet üniversitesi diğer kentlere dağılmış durumda...

Belki çok garibinize gidecek ama sayıları 66'yı bulan vakıf üniversitelerinin dağılımındaysa tam tersi bir coğrafi yoğunlaşma var: 66 vakıf üniversitesinden 52'si üç büyük kentte ve bunlardan da 36'sı İstanbul'da, 11'i Ankara'da, kalan 5'i İzmir'de!

Devlet üniversiteleri hızla bütün bir Türkiye coğrafyasına yayılırken yine sayısal bir patlamanın yaşandığı vakıf üniversitelerinin büyük kentlerde yoğunlaşmasını, 14 gün sonra bu köşede birlikte anlamaya çalışırız.

CBT. 05 Nisan 2013